

Labklājības ministrija

Skolas iela 28, Rīga, LV - 1331, tālr. 67021600, fakss 67276445, e-pasts lm@lm.gov.lv, www.lm.gov.lv

Rīgā

2020. gada 5. augustā Nr. 36-1-03/1165

Uz 03.07.2020. Nr. 1-5/123

Latvijas Republikas tiesībsargam J.Jansonam

Par informācijas sniegšanu par situāciju ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās ārkārtējās situācijas laikā un pēc tās atcelšanas

Labklājības ministrija (turpmāk – LM) ir izvērtējusi Jūsu vēstulē par situāciju ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās (turpmāk – institūcijas) ārkārtējās situācijas laikā minēto un sniedz šādu skaidrojumu.

Saistībā ar Jūsu norādīto, *ka kopš Covid-19 izplatības Latvijas teritorijā, lielu satraukumu radīja masu saziņas līdzekļos regulāri publicētā informācija ne tikai par augstu saslimšanas risku, bet arī par vairākiem konstatētajiem saslimšanas gadījumiem tieši ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās¹*, vēršam uzmanību, ka apzinoties, ka institūciju klienti ir koronavīrusa izraisītās slimības COVID-19 (turpmāk – COVID-19) riska grupa, jo lielākā daļa pakalpojumu saņēmēju ir personas ar hroniskām slimībām, LM jau līdz ar ārkārtējās situācijas izsludināšanu nosūtīja rekomendācijas visām padotībā esošajām iestādēm, kā arī institūcijām, kuras nodrošina valsts finansētos sociālās aprūpes pakalpojumus personām ar smagiem un ļoti smagiem garīga rakstura traucējumiem (turpmāk – līgumorganizācijas). Savukārt, tā kā lielākā daļa institūciju atrodas pašvaldību pārziņā, LM 2020.gada 17.marta aicinājumā vērās pie visām Latvijas pašvaldībām, nosūtot rekomendācijas par veicamajiem ārkārtējiem pasākumiem COVID-19 izplatības novēršanai pašvaldību sociālajos dienestos, bāriņtiesās un sociālo pakalpojumu institūcijās, tai skaitā lūdzot arī pašvaldību sociālās aprūpes iestādēs ieviest valsts finansētajām institūcijām izstrādātās rekomendācijas, vienlaikus pašvaldības tika aicinātas par COVID-19 izplatības riskiem institūcijās informēt arī tās teritorijā darbojošos institūciju vadītājus.

Lai noteiktu vienotu regulējumu visām pašvaldībām, ierobežojumus personām un pakalpojumu sniegšanas nosacījumus, LM sniedza priekšlikumus likumprojektam “Par valsts institūciju darbību ārkārtējās situācijas laikā saistībā ar Covid-19 izplatību”. Stājoties spēkā minētajam likumam, tika sagatavots un LM mājas lapā publicēts

¹Piemēram:<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/socialas-aprupes-centros-darbinieku-krizes-vel-nav-dazviet-klientus-notures-apsardze.a354521/>; <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/covid-19-apstiprinata-socialas-aprupes-centros-eleja-bolderaja-un-allazos.a354407/>

skaidrojums par likuma “Par valsts institūciju darbību ārkārtējās situācijas laikā saistībā ar Covid-19 izplatību” 23.panta piemērošanu².

Atbilstošas institūciju rīcības inficēšanās ar COVID-19 gadījumā nodrošināšanai, LM sadarbībā ar Slimību profilakses un kontroles centru (turpmāk – SPKC) un Veselības inspekciju (turpmāk – VI) ir izstrādājusi *Vadlīnijas aprūpes nodrošināšanai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās (SAC) Covid-19 izplatības ierobežošanai*³. Vadlīnijas nosaka gan fiziskās distancēšanās pasākumus, gan personīgās aizsardzības pasākumus, gan individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu, kā arī attālinātās saziņas iespēju ar tuviniekiem izmantošanu, izolācijas un pašizolācijas nodrošināšanai, u.c.

SPKC ir informējis, ka saskaņā ar Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) novērtējumu⁴ Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomikas zonas valstīs augsta Covid-19 saslimstība un mirstība novērota ilgstošās aprūpes iestādēs, kas rada nopietnas problēmas infekcijas profilaksei un kontrolei šādās iestādēs. Saistībā ar minēto SPKC ir norādījis, ka ir ļoti svarīgi spēt ātri identificēt, novērtēt un kontrolēt COVID-19 uzliesmojumus institūcijās, lai aizsargātu sabiedrības daļu ar augstu inficēšanās un masveida saslimšanas risku. Tādējādi, ievērojot augsto inficēšanās risku institūcijās, atsevišķi ierobežojumi tika saglabāti arī pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, tos iekļaujot Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā⁵, kas nosaka valsts institūciju darbības pamatprincipus, tajā skaitā arī sociālo pakalpojumu sniegšanu pēc ārkārtējās situācijas beigām, kā arī atbilstošus piesardzības pasākumus un ierobežojumus privātpersonām, tajā skaitā īpašus nosacījumus izglītības, sporta, sociālās un veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai COVID-19 izplatības periodā. Tāpat Ministru kabineta 2020.gada 9.jūnijā noteikumos Nr.360 “Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”⁶ (turpmāk - MK noteikumi) tika noteikti īpaši epidemioloģiskās drošības nosacījumi arī sociālo pakalpojumu saņemšanai. Vienlaikus, lai panāktu vienveidīgu institūciju pieeju ierobežojumu noteikšanā arī pēc ārkārtējās situācijas, LM izstrādāja *Ieteikumus ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām karantīnas noteikto ierobežojumu pakāpeniskai mazināšanai* (turpmāk – Ieteikumi)⁷. Ieteikumi ir saskaņoti ar Veselības ministriju (turpmāk – VM).

Vienlaikus sniedzam skaidrojumu par Jūsu vēstulē norādītajiem secinājumiem, kā arī atbildes uz Jūsu jautājumiem:

- 1) Saistībā ar Jūsu norādīto, ka *“no atbildēm var secināt par atsevišķu institūciju vadītāju acīmredzamu nevēlēšanos izprast ne tikai epidemioloģiskās situācijas bīstamību saistībā ar Covid-19 izplatīšanos visās pasaules valstīs, bet arī apzinātu savas institūcijas klientu un darbinieku pakļaušanu inficēšanās riskam, kam var sekot ne tikai nopietns veselības kaitējums, bet arī personu nāves gadījumu iestāšanās”*,

² <http://www.lm.gov.lv/lv/2-uncategorised/91770-skaidrojums-par-likuma-par-valsts-instituciju-darbibu-arkartejas-situacijas-laika-saistiba-ar-covid-19-izplatibu-23-panta-piemerosanu>

³ <http://www.lm.gov.lv/aktuali/aktuali-list/91698-covid-19-noradijumi-pakalpojumu-sniedzjiem-ilgstosas-socialas-aprupes-institucijas>

⁴ ECDC. Surveillance of COVID-19 at long-term care facilities in the EU/EEA. Technical Report. – 19 May 2020: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/covid-19-long-term-care-facilities-surveillance-guidance.pdf>.

⁵ Stājās spēkā 2020.gada 10.jūnijā.

⁶ Skat. <https://likumi.lv/ta/id/315304-epidemiologiskas-drosibas-pasakumi-covid-19-infekcijas-izplatibas-ierobezosana>

⁷ <http://www.lm.gov.lv/lv/2-uncategorised/91854-ieteikumi-ilgstosas-socialas-aprupes-un-socialas-rehabilitacijas-institucijam-karantinas-noteikto-ierobezojumu-pakapeniskai-mazinasanai>.

informējam, ka LM ir nodrošinājusi metodisku atbalstu un sniegusi skaidrojumus par COVID-19 riskiem, tai skaitā regulāri informējot par SPKC rekomendācijām visām Sociālo pakalpojumu sniedzēja reģistrā reģistrētajām institūcijām.

Tāpat vēršam uzmanību, ka, lai operatīvi varētu iesaistīties jautājuma risināšanā, LM ir vērsusies pie SPKC ar lūgumu sniegt SPKC rīcībā esošo informāciju par institūcijām, kurās klienti ir atstāti bez uzraudzības, kā arī par inficēto klientu un darbinieku skaitu konkrētās institūcijās, lai LM un VI plānotajās kopīgajās pārbaudēs institūcijās, būtu iespējams noskaidrot institūciju pieļautās nepilnības klientu aprūpē karantīnas laikā un sniegt ieteikumus tālākai klientu uzraudzības nodrošināšanai.

- 2) Tāpat lai nodrošinātu aktuālas informācijas pieejamību pašvaldību institūcijās, LM aktīvi sadarbojas ar Latvijas Pašvaldību savienību (turpmāk – LPS) un Latvijas Pašvaldību sociālās aprūpes institūciju apvienību (turpmāk - LPSAIA), kas apvieno Latvijas pašvaldību sociālās aprūpes institūciju vadītājus.
- 3) Atbildot uz Jūsu norādīto par atsevišķu institūciju nevēlēšanos iesaistīties COVID-19 testēšanā, paskaidrojam, ka visām institūcijām tika nosūtīts gan Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (turpmāk – NMPD) aicinājums, gan VM vēstules, kurās bija izteikts aicinājums sadarbībai testēšanā uz COVID-19, sniedzot skaidrojumu par testēšanas nozīmi masveida inficēšanās gadījumu novēršanā. Vienlaicīgi LM lūdza LPS pārstāvjus informēt pašvaldības par nepieciešamību institūcijām iesaistīties testēšanā, lai tiktu nodrošināts pēc iespējas plašāks skrīnings.
- 4) Saistībā ar norādīto, ka, *“lai ierobežotu Covid-19 izplatīšanos, operatīvi ir jāpielāgo institūciju telpas gadījumiem, ja notiks masveida klientu un darbinieku inficēšanās ar Covid-19 (t.sk. ierīkojot atsevišķas izolētās nodaļas/palātas inficēto klientu izvietojumam un nošķiršanai no veselajiem klientiem), kā arī nepieciešamajā daudzumā saņemt dezinfekcijas līdzekļus, medicīniskās maskas un cimdus, aizsargtērpus un citas medicīniskās preces”*, informējam, ka saskaņā ar MK noteikumu 33.2. un 33.3.apakšpunktu jauna klienta iestāšanās gadījumā, vai gadījumos, kad klienti atgriežas no ārstniecības iestādēm ir jānodrošina tests uz COVID-19 (ne agrāk kā 2 dienas pirms iestāšanās institūcijā), kā arī izolācija 14 dienu periodā. Attiecīgi, pārstrukturizējot telpas un samazinot klientu vietu skaitu atsevišķās VSAC filiālēs, ir uzsākta izolācijas telpu izveide VSAC. Arī līgumorganizācijās pieejamo telpu resursu ietvaros ir izveidotas izolācijas telpas. Vienlaikus 2020.gada 26.jūnijā LPS attālināti organizētajā tikšanās reizē ar LPSAIA, kurā bija uzaicināti LM un VI pārstāvji, arī citu institūciju vadītāji tika aicināti sadarbībā ar pašvaldībām izvērtēt iespējas izolācijas telpu izveidei.

Savukārt, lai normatīvajos aktos noteiktu prasības institūcijām nodrošināt izolācijas telpu izveidi un epidemioloģiskās drošības prasības, tās tika iekļautas LM pašlaik izstrādātajā Ministru kabineta noteikumu projektā “Grozījumi Ministru kabineta 2017.gada 13.jūnija noteikumos Nr.138 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”” (izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 2020.gada 23.jūlijā (VSS prot. Nr.29 14.§)).

Savukārt saistībā ar norādīto, ka *“atsevišķas institūcijas norādīja, ka š.g. aprīļa mēneša beigās no LM saņēma vienreizējās medicīniskās maskas, cimdus un nelielu daudzumu respiratoru”*, informējam, ka LM ir nodrošinājusi VM 2 sūtījumu⁸ ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (turpmāk – IAL) – kopā 222 000 aizsargmaskas, 4400 respiratori

⁸ 2020.gada 3.aprīļa un 10.aprīļa sūtījumi.

un 222 000 cimdi (pāri) - sadali Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā reģistrētajām institūcijām pilngadīgām personām, izņemot Ārstniecības iestāžu reģistrā reģistrētās stacionārās veselības aprūpes iestādes, kuras sniedz arī ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus pilngadīgām personām, tai skaitā nodrošinot papildu IAL piešķirumu tām 3 institūcijām, kurās jau bija konstatēta inficēšanās ar COVID-19. Tāpat ir nodrošināta Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centra (turpmāk - VAMOIC) 2 IAL sūtījumu⁹ – kopā 224 000 aizsargmaskas - sadale minētajām institūcijām, kā arī dezinfekcijas līdzekļu (turpmāk – DL) – 10 820 l DL virsmām un 14 400 l DL rokām – sadale. Šobrīd tiek organizēta vēl viena IAL (ieskaitot aizsargtērpus un vizierus) sūtījuma no VAMOIC sadale institūcijām. Papildus IAL un DL tika nodrošināti tām institūcijām, kurās bija konstatēti klientu vai darbinieku saslimšanas gadījumi, tai skaitā Sociālās aprūpes centram “Mārsnēni” papildus tika nodrošināti IAL (6000 sejas maskas un 1200 respiratori) un DL (90 l roku DL un 125 l virsmu DL). Tāpat saistībā ar masveida saslimšanu Sociālās aprūpes centrā “Mārsnēni”, ir izstrādātas papildu vadlīnijas, kas ir vērstas uz to, lai novērstu jaunus masveida saslimšanas gadījumus ar COVID-19 institūcijās.

5)

Papildus informējam, ka LM apzināja institūcijām nepieciešamo IAL un DL apjomu. Tā kā institūciju nodrošinājums un arī nepieciešamais IAL un DL apjoms bija ļoti atšķirīgs, turklāt, uz to, ka IAL un DL nav nepieciešami bija norādījušas arī tās institūcijas, kuras nebija veikušas to iegādi, lai nodrošinātu IAL un DL pieejamību visās institūcijās, LM piešķirto IAL apjoms katrai institūcijai tika noteikts tieši proporcionāli klientu vietu skaitam (informācija par IAL un DL sadalījumu institūcijām ir ievietota arī LM mājas lapas sadaļas “COVID-19 apakšsadaļā “Sociālās aprūpes iestāžu nodrošinājums ar individuāliem aizsardzības līdzekļiem”¹⁰).

- 6) Saistībā ar Jūsu jautājumu par to, *kādā veidā LM nodrošināja atbalstu institūcijām gan ārkārtējās situācijas laikā, gan pēc tās atcelšanas*, informējam, ka tika nodrošināta gan vadlīniju un ieteikumu izstrāde, gan skaidrojumu sniegšana, sniedzot atbildes rakstveidā, konsultējot pa telefonu, kā arī attālināti organizētajās sanāksmēs, tai skaitā arī LPS attālināti organizētajās sanāksmēs. Savukārt aktuālās informācijas par izmaiņām normatīvajos aktos, kā arī izstrādātajiem ieteikumiem pieejamības nodrošināšanai, LM mājas lapā tika izveidots baneris “Informācija par COVID-19”, kurā vienviet ir publicētas labklājības jomas aktualitātes saistībā ar COVID-19. Tāpat, lai nodrošinātu institūciju, klientu un sabiedrības informēšanu, 2020.gada 2.jūlijā izplatīta preses relīze “Piesardzības pasākumi COVID-19 izplatības ierobežošanai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās saglabājas”¹¹.
- 7) Atbildot uz norādīto, ka *“Arī šobrīd pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas tiesībsargs joprojām saņem informāciju no sociālo aprūpes centru klientiem par stingriem viņu tiesību ierobežojumiem (joprojām tiek liegta iespēja klātienē satīties ar tuviniekiem vai citām personām, tiek atteikta iespēja atsākt strādāt, atstāt iestādes teritoriju, netiek nodrošināti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi u.c.). Savukārt sociālo aprūpes centru vadība norāda, ka viņiem trūkst informācijas, kā nodrošināt epidemioloģiskās drošības pasākumus karantīnas atcelšanas gadījumā.”*,

⁹ 2020.gada 28.aprīļa un 12.maija sūtījumi.

¹⁰ http://www.lm.gov.lv/?option=com_content&view=article&id=91683.

¹¹ <http://www.lm.gov.lv/aktuali/presei/91880-piesardzibas-pasakumi-covid-19-izplatibas-ierobezosana-ilgstosas-socialas-aprupes-un-socialas-rehabilitacijas-institucijas-saglabajas>.

paskaidrojam, ka atbilstoši LM izstrādātajiem Ieteikumiem ir atļauta apmeklētāju pieņemšana, ja tā ir saskaņota ar institūcijas administrāciju un tiek nodrošināta epidemioloģiskās drošības pasākumu ievērošana. Vienlaikus klientu pārvietošanās ārpus teritorijas ir atļauta nelielās grupās (ne vairāk kā 10 cilvēki) darbinieku pavadībā, ievērojot distancēšanos un citus drošības pasākumus.

- 8) Saistībā ar Jūsu norādīto, ka *“Jebkuriem cilvēku tiesību ierobežojumiem ir jābūt rūpīgi izvērtētiem, samērīgiem un pamatotiem ar likumu, līdz ar to nav pieļaujama situācija, ka institūciju vadība kā vienīgo risinājumu epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai iestādē saskata stingrus klientu pamattiesību ierobežojumus. Nav pieļaujams, ka institūciju klientiem saglabājas aizliegums pamest iestādi un tikties ar tuviniekiem un citām personām, laikā, kad valstī tiek ievērojami atviegloti vai pat atcelti dažādi personu tiesību ierobežojumi, kas bija noteikti ārkārtējās situācijas laikā.”*, vēršam uzmanību, ka noteiktie ierobežojumi ir vērsti uz epidemioloģiskās drošības nodrošināšanu un ir samērīgi, ievērojot augsto inficēšanās un masveida saslimšanas risku, ko praksē pierāda arī masveida inficēšanās ar COVID-19 gadījumi Sociālās aprūpes centra “Mārsnēni”.

Vienlaikus, tā kā vairākās jomās ir pārskatīti ierobežojumi, kā arī ir saņemti institūciju priekšlikumi Ieteikumu pārskatīšanai, LM konsultējoties ar institūcijām ir izstrādājusi jaunus ieteikumus institūcijām ierobežojošo pasākumu atvieglošanai, kuri pēc saskaņošanas ar VM tiks nosūtīti institūcijām un publicēti LM mājas lapā izvietotā banera “Informācija par COVID-19” sadaļā “Sociālās aprūpes institūcijām”, kur jau šobrīd vienkopus ir publicēta visa institūcijām saistošā informācija. Tāpat ievērojot Jūsu vēstulē norādīto, LM izvērtēs iespējas metodiskā atbalsta institūcijām pilnveidei, lai nodrošinātu vienveidīgu pieeju visās institūcijās.

Papildus informējam, ka, lai pārliecinātos, kā tiek nodrošināti uz klientu vērsti ilgstošas sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumi, turpmāk tiek plānotas kopīgas LM un Veselības inspekcijas pārbaudes institūcijās.

Valsts sekretārs *Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un* I.Alliks
atur laika zīmogu